

Piotr Wisz

KIEROWNICY KATEDR WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UNIwersYTETU JagIELLOŃSKIEGO W LATACH 1945-1954

Wstęp

II wojna światowa znacząco ograniczyła działalność Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej: WT UJ) w Krakowie rozwijającego się prężnie w okresie międzywojennym. Większość profesorów została aresztowana 6 XI 1939 r. w ramach *Sonderaktion Krakau*, uwięziona w obozie w Sachsenhausen. W lutym 1940 r. część wykładowców, którzy odzyskali wolność, zaangażowała się w tajne nauczanie. Do nich dołączyli kolejni zwalniani z obozu, prowadząc na tajnych kompletach wykłady z teologii dla kleryków¹. W lutym 1945 r. dziekan wydziału czasu II wojny światowej, ks. Tadeusz Glemma, uruchomił w budynkach uniwersyteckich ponownie studia teologiczne. Zaliczono wówczas w poczet studiów akademickich najstarszej polskiej uczelni konspiracyjne wykłady prowadzone w seminariach w Krakowie². Największym problemem, z jakim przyszło zmagać się wydziałowi, okazała się obsada katedr. Wydział Teologiczny utracił bowiem w II wojnie światowej bezpowrotnie kilku profesorów, docentów i lektorów³. W lutym 1945 r. wako-

---

¹ A. Barcik, *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego (1939-1945)*, Kraków 2001.

² Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (dalej: AUJ), WT II 18, *Uchwały Rady Wydziału Teologicznego* (dalej: RWT) z 27 IV 1945 r., 20 XI 1945 r.; tamże, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności Wydziału Teologicznego w roku akademickim 1945*.

³ W obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu stracił życie ks. Marian Morawski, zastępca profesora dogmatyki szczegółowej. W powstaniu warszawskim zginęło dwóch wykla-

wały aż cztery katedry: II Katedra Filozofii Chrześcijańskiej, Katedra Studium Biblijnego Starego Testamentu, Katedra Teologii Dogmatycznej Szczegółowej, Katedra Teologii Fundamentalnej, zaś piątą – Katedrą Historii Dogmatów i Patrologii – od 1934 r. kierował zastępca profesora⁴. Kilku profesorów ponadto przekroczyło wiek emerytalny, zaszła więc konieczność uzyskania co roku zgody ministerstwa na dalsze ich wykłady⁵. Nasilająca się walka komunistów z kościołem na płaszczyźnie wydziału krakowskiego to przede wszystkim torpedowanie wszelkich prób wzmocnienia kadrowego wydziału. Między innymi uniemożliwiono trzem profesorom wykładać po 1 I 1949 r. z racji wieku emerytalnego, nie ustosunkowano się i nie zatwierdzono habilitacji przeprowadzonych przez wydział⁶, nie dopuszczano do nominacji profesorskich, zredukowa-

---

dowców. Od kul ukraińskiego żołnierza śmierć poniósł 11 VIII 1944 r. ks. Jan Salamucha, zastępca profesora filozofii chrześcijańskiej, zaś w czasie nalotu bombowego pod gruzami kościoła i klasztoru Sióstr Sakramentek 31 VIII 1944 r. śmierć osiągnęła ks. Józefa Archutowskiego, profesora zwyczajnego Pisma św. Starego Testamentu. Przejścia wojenne zapewne przyczyniły się do śmierci ks. Władysława Grzelaka (2 VI 1944 r.) mającego już wcześniej problemy ze zdrowiem. Oprócz niego śmiercią naturalną zmarł 17 XII 1939 r. w Krakowie ks. Tadeusz Gromnicki, emerytowany i honorowy profesor prawa kanonicznego, a w Bachowicach odszedł 18 I 1944 r. ks. Franciszek Gołba, były profesor tytularny egzegezy Starego Testamentu i języków semickich. Nie wrócili do Polski, pozostając na stałe za granicą, dwaj docenci o. Innocenty Józef Bocheński OP i ks. Andrzej Krzesiński oraz lektor liturgiki ks. Pierre Dawid. A. Barcik, *Wydział Teologiczny*, s. 80.

⁴ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 16 II 1945 r.*; tamże, WT II 27, *Wykaz katedr wakujących na WT UJ w Krakowie*, Kraków 26 X 1945 r.; tamże, WT II 52, *Pismo RWT do Rektoratu UJ w Krakowie*, Kraków 17 II 1945 r.

⁵ Czterech profesorów (ks. A. Bystrzanowski, bp M. Godlewski, ks. J. Kaczmarczyk, ks. K. Michalski CM) ze względu na wiek wykładało warunkowo uzyskując co roku zgodę Ministerstwa Oświaty w Warszawie. Kierownik obu katedr filozofii, ks. K. Michalski zmarł 6 VIII 1947 r., zaś pozostali z dniem 31 XII 1948 r. przeszli na emeryturę. Podobny problem z przedłużaniem wykładów wystąpił na początku lat pięćdziesiątych i dotyczył księży: T. Długosza, J. Krzemienieckiego i P. Stacha. Ze względu na stan zdrowie ten ostatni musiał w trakcie roku akademickiego 1952/1953 przerwać wykłady. AUJ, WT II 52, *Pismo dziekana WT do Senatu UJ w Krakowie*, Kraków 6 II 1945 r.; tamże, *Pismo dziekana WT do Rektoratu UJ w Krakowie*, Kraków 5 II 1946 r.; tamże, *Pismo RWT UJ w Krakowie do Ministerstwa Oświaty w Warszawie*, Kraków 23 IV 1948 r.; tamże, *Pismo dziekana WT UJ w Krakowie do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego w Warszawie*, Kraków 22 IV 1952 r.

⁶ Z przeprowadzonych do 1951 r. habilitacji jedynie pierwsze cztery sfinalizowane przez wydział do 1946 r. uzyskały zatwierdzenie, jedną urzędnicy w Warszawie odrzucili, zaś do pozostałych się nie ustosunkowali. Późniejsze habilitacje miały charakter prywatny (państwo zniosło habilitacje jako warunek uzyskania tytułu docenta). AUJ, WT II 55, *Habilitacje i docenci w latach 1945-1954*; P. Wisz, *Habilitacje na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w latach 1945-1954*, *Resovia Sacra*, R. 14/15 (2007/2008), s. 255-279.

no ilość etatów asystentów⁷, zlikwidowano instytucję asystenta wolontariusza⁸, nie pozwolono na utworzenie nowych katedr⁹.

Artykuł przez prezentację kierujących poszczególnymi katedrami i częściowo ich pracy na polu dydaktycznym, pośrednio też demaskuje mechanizmy walki komunistów z wydziałem na płaszczyźnie personalnej. Ze względu na objętościowe wymogi artykułu, nie podjęto zagadnienia docentur etatowych i wykładów zleconych.

1. Katedry Wydziału Teologicznego UJ w Krakowie w latach 1945-1954

Po II wojnie światowej na WT UJ w Krakowie działało dwanaście katedr. Istniały także dwie docentury etatowe. Jedna z nich – z Pisma św. Nowego Testamentu – tylko przez kilka lat.

Katedrami kierowali profesorowie lub zastępcy profesorów. Wniosek o nominację profesorską wraz ze sprawozdaniem komisji zajmującej się obsadzeniem katedry, recenzjami referentów, życiorysem i jego pracami naukowymi rada wydziału poprzez senat uczelni wysyłała do ministerstwa w Warszawie. Profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych mianował prezydent na wniosek ministerstwa. Ustawa z 15 XII 1951 r. wprowadzała pojęcie samodzielnego i pomocniczego pracownika nauki. Do samodzielnych pracowników nauki

---

⁷ Do 1951 r. było sześciu asystentów. Następnie zredukowano ich liczbę do czterech, choć pierwotnie Warszawa ustaliła limit dla trzech. W praktyce jeden asystent związany był aż z trzema katedrami, zaś w końcowym etapie wakowały asystentury przy obu katedrach filozofii chrześcijańskiej, AUJ, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁸ Kategoryczne nie padło wobec zatrudnienia na wydziale bezpłatnie asystentów. Instytucja ta została zlikwidowana latem 1949 r. AUJ, WT II 57, *Pismo RWT do Rektoratu UJ w Krakowie o asystenturach*, Kraków 21 XII 1946 r.; tamże, *Pismo RWT do Rektoratu UJ w Krakowie w sprawie bezpłatnych asystentur*, Kraków 23 V 1949 r.; tamże, *Pismo Ministerstwa Oświaty do Rektoratu UJ w Krakowie*, Warszawa 2 VII 1949 r.; tamże, *Pismo Rektoratu UJ w Krakowie do RWT w sprawie bezpłatnych asystentur*, Kraków 16 VIII 1949 r.

⁹ Komuniści nie dopuścili do utworzenia nowych katedr. Wydział chciał utworzyć Katedrę Pedagogiki i Katechetyki, wskrzesić Katedrę Historii Sztuki Kościelnej oraz podzielić istniejącą Katedrę Teologii Pastoralnej na Katedrę Teologii Praktycznej i Katedrę Historii Literatury Kaznodziejskiej. Ministerstwo Oświaty 15 XI 1948 r. z przesłanek czysto ideologicznych nie wyraziło zgody na utworzenie Studium Społeczno-Charytatywnego, mimo że instytucja ta miała być finansowana z funduszy kościelnych i prywatnych. AUJ, WT II 27, *Organizacja Wydziału Teologicznego i kontakty z seminarium diecezjalnym z lat 1850-1954*.

zaliczano wówczas profesorów. Tytuł profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego nadawała odtąd Centralna Komisja Kwalifikacyjna. Uzyskanie tytułu naukowego profesora zwyczajnego lub nadzwyczajnego było warunkiem uzyskania stanowiska służbowego profesora, które nadawała Rada Państwa na wniosek ministra¹⁰.

1.1. Katedry WT UJ w Krakowie kierowane w latach 1945-1954 przez profesorów

1.1.1. Katedra Teologii Moralnej

Katedrą Teologii Moralnej na WT UJ po drugiej wojnie światowej kierował ks. Władysław Wicher (1888-1969), od 1 IX 1938 r. jako profesor zwyczajny. W latach 1951-1954 był prodziekanem WT UJ w Krakowie. Asystentami jego byli Zygmunt Siudmak (IV-IX 1945) i ks. Piotr Bober (1945-1954)¹¹. W latach 1948-1951 ks. W. Wicher był członkiem Komisji Budżetowej UJ w Krakowie¹².

Teologię moralną ks. W. Wicher wykładał klerykom przez trzy lata studiów. Na drugim roku w wymiarze dwóch godzin tygodniowo przybliżał *Podstawowe prawdy teologii moralnej*. Od roku akademickiego 1947/1948 przedmiot ten w wykazach widnieje pod nazwą *Podstawowe prawdy filozofii i teologii moralnej* w wymiarze trzech godzin tygodniowo. Do końca roku akademickiego 1948/1949 r. ks. W. Wicher wykładał teologię moralną według następującego schematu: dla trzeciego i czwartego roku w pierwszym trymestrze mówił *O cnotach w ogóle i teologicznych w szczególności*, w drugim *O cnocie religijności*, zaś w trzecim *O sakramencie pokuty* (w roku akademickim 1945/1946 *Obowiązki wobec państwa*). W następnym roku akademickim w ramach wykładów kursorycznych rozważał w pierwszym trymestrze *Zło moralne. Sprawiedliwość w zakresie dóbr społecznych*, w drugim trymestrze *Sprawiedliwość w zakresie dóbr materialnych*, zaś w trzecim trymestrze *Sprawiedliwość w zakresie czci i sławy, sprawiedliwość*

¹⁰ *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za lata akademickie 1945/1946-1955/1956*, Kraków 1971, s. 87-89; S. Piech, *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1880-1939*, Kraków 1995, s. 30-32.

¹¹ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 27 IV 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

¹² *Skład Uniwersytetu Jagiellońskiego: Rok 1948/1949 s. 5, Rok 1949/1950 s. 5, Rok 1950/1951 s. 5*.

w państwie i społeczeństwie. Powyższym zagadnieniom poświęcał trzy godziny w tygodniu. W roku akademickim 1949/1950 tematyka wykładu dla trzeciego i czwartego roku była następująca: trymestr pierwszy *Zło moralne i grzech*, trymestr drugi *Prawo do życia i mienia*, trymestr trzeci *Moralność rodzinna i publiczna*. W systemie semestralnym w latach 1950/1951 i 1952/1953 w pierwszym semestrze mówił *O cnotach w ogóle i teologicznych w szczególności* oraz *O cnocie religijności* w drugim *O sakramencie pokuty*. Pozostałe dwa lata to zajęcia wedle schematu: rok akademicki 1951/1952: I semestr – *Zło moralne i grzech. Prawo do życia i mienia*, II semestr – *Moralność rodzinna i publiczna*, rok akademicki 1953/1954: I semestr – *Zło moralne. Prawo do życia*, II semestr – *Prawo do mienia i dobrej sławy*. Od roku akademickiego 1950/1951 ks. W. Wicher miał dla studentów piątego roku wykłady z *Etyki seksualnej* w wymiarze dwóch godzin tygodniowo, zaś w ostatnim roku akademickim limit godzin na te zagadnienia zmniejszono o połowę¹³.

W latach pięćdziesiątych za cel swoich badań naukowych wykładowca postawił sobie historię teologii moralnej w Polsce i stan religijno-moralny współczesnych¹⁴.

1.1.2. Katedra Historii Kościoła w Polsce

Od 1930 r. Katedrą Historii Kościoła w Polsce kierował ks. Tadeusz Glemma (1895-1958). W 1939 r. wraz z innymi profesorami UJ został aresztowany i osadzony w obozie koncentracyjnym. Z Sachsenhausen zwolniono go w lutym 1940 r. Następnie kierował tajnym nauczaniem na WT UJ w Krakowie. Po wyzwoleniu Krakowa organizował jako dziekan czasu II wojny światowej normalną pracę na wydziale. W roku akademickim 1945/1946 i 1946/1947 był prodziekanem WT UJ w Krakowie. Ponadto do 1951 r. przewodniczył Stałej Komisji Archiwalnej, a do 1949 r. był członkiem Zarządu Komisji Rewizyjnej i Funduszu Pomocy Profesorów i Docentów UJ¹⁵.

¹³ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 193-201. 203-206. 208-211, *Katalogi studentów z lat 1945-1953/1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*; *Kronika*, s. 56.

¹⁴ AUJ, WT II 30, *Ankieta z propozycją badań Katedry Teologii Moralnej w latach 1952-1955*.

¹⁵ *Skład Uniwersytetu*: Rok 1946/1947 s. 4. 7-8, Rok 1947/1948 s. 5. 7-8, Rok 1948/1949 s. 4. 7-8, Rok 1949/1950 s. 4, Rok 1950/1951 s. 4; *Kronika*, s. 56.

Ks. T. Glemma od 1 IX 1932 r. kierował katedrą jako profesor nadzwyczajny. RWT UJ w Krakowie na posiedzeniu 15 V 1945 r. podjęła jednogłośnie decyzję o przygotowaniu wniosku o nominacji ks. T. Glemmy na profesora zwyczajnego. Stosowne pismo do Ministerstwa Oświaty skierowano 16 VII 1945 r. Prezydent Krajowej Rady Narodowej, Bolesław Bierut, pozytywnie ustosunkował się do wniosku wydziału mianując 2 X 1945 r. ks. T. Glemmę profesorem zwyczajnym¹⁶. Historię Kościoła w Polsce wykladał w wymiarze pięciu godzin w tygodniu na drugim roku studiów. Jedynie w roku akademickim 1953/1954 piąta godzina widnieje w spisie wykładów na trzecim roku studiów. Do roku akademickiego 1946/1947 cztery godziny poświęcał *Dziejom Kościoła w Polsce w zarysie*, piątą godzinę tytułował *Biskupi sufragani krakowscy*, przy czym całość zagadnienia o hierarchach kościoła krakowskiego rozłożył na dwa lata studiów. W latach 1947/1948-1949/1950 trzy godziny w tygodniu to *Dzieje Kościoła w Polsce*, zaś kolejne dwie godziny, dostępne też dla słuchaczy wszystkich lat, choć nadobowiązkowe nosiły następujące tytuły: *Dzieje Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego* (1947/1948), *Historia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego po r. 1610* (1948/1949). Od roku akademickiego 1949/1950 ponownie cztery godziny zarezerwował dla wykładów *Dzieje Kościoła w Polsce*, zaś piątą, nadobowiązkową dla wszystkich studentów wydziału, poświęcił zagadnieniu *Polski Episkopat epoki potrydenckiej*. Tematy kolejnych wykładów to: *Dzieje nauczania historii kościelnej na UJ* (1950/1951), *Historia WT UJ w Krakowie* (1951/1952)¹⁷, *Dzieje krakowskich archiwów diecezjalnych* (1952/1953), *Dzieje Katedry Historii Kościoła na UJ* (1953/1954)¹⁸. Jego asystentem był o. H.E. Wyczawski OFM (1945-1954)¹⁹.

W ramach seminarium naukowego w roku akademickim 1945 ks. T. Glemma omawiał zagadnienie *Akta wizytacji dekanatów śląskich z roku 1598 jako źródło historyczne*. W roku akademickim 1947/1948 uczył kleryków

¹⁶ AUJ, S II 619, *Pismo Ministerstwa Oświaty w Warszawie do Rektoratu UJ w Krakowie*, Warszawa 16 X 1945 r.; tamże, WT II 18, *Uchwała RWT z 15 V 1945 r.*

¹⁷ W niepublikowanym spisie wykładów temat był następujący: *Episkopat polski epoki potrydenckiej*. AUJ, S III 854, *Spis wykładów Wydziału Teologicznego w roku akademickim 1951/1952*.

¹⁸ AUJ WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 193-200. 203. 208, *Katalogi studentów z lat 1945-1953/1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

¹⁹ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 12 XII 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocnicy pracownicy nauki 1869-1954*.

metodyki pisania biografii, zwłaszcza biskupów krakowskich. W następnym roku omawiał szczegółowo dzieje kościoła w Polsce za czasów Zygmunta III Wazy. W roku akademickim 1949/1950 analizował protokoły wizytacyjne diecezji polskich pod kątem źródeł do dziejów parafii uwzględniając przy tym stosunki gospodarcze i społeczne. Kolejny rok seminarium to metodyka pisania życiorysów na podstawie literatury biograficznej biskupów polskich. W roku akademickim 1951/1952 omawiał nowe publikacje źródłowe do średniowiecznych dziejów Kościoła²⁰. W latach pięćdziesiątych w swoich badaniach naukowych nacisk położył na zgłębienie dziejów kościoła w dawnej Małopolsce, Śląsku i Pomorzu²¹.

1.1.3. Katedra Prawa Kanonicznego

Po II wojnie światowej Katedrą Prawa Kanonicznego na WT UJ w Krakowie kierował ks. Jan Krzemieniecki (1887-1956). Objął ją w 1926 r. Prezydent KRN, B. Bierut, mianował ks. J. Krzemienieckiego 24 XII 1945 r. profesorem zwyczajnym prawa kanonicznego²². W roku akademickim 1945/1946 i 1946/1947 był dziekanem, zaś w roku 1947/1948 prodziekanem WT UJ w Krakowie. Udzielał się także na forum uczelni. Był członkiem Komisji Budżetowej (do 1947/1948), Komisji Administracji Domów Profesorów i Mieszkań Pracowników Naukowych (do 1947/1948), Komisji Dyscyplinarnej dla spraw Profesorów UJ (do 1947/1948)²³. Asystentem jego byli: ks. Józef Jurczyk (1945-1946) i ks. P. Bober (1946-1954)²⁴.

Od roku akademickiego 1945/1946, gdy rada wydziału zezwoliła na prośbę prowadzącego, aby wiadomości wstępne o prawie przenieść z roku

²⁰ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Historii Kościoła w Polsce: Rok akademicki 1945*, Kraków 31 VII 1945 r.; Rok akademicki 1947/1948, Kraków 17 VI 1948 r.; Rok akademicki 1948/1949, Kraków 15 VI 1949 r.; Rok akademicki 1949/1950, Kraków 15 VI 1950 r.; Rok akademicki 1950/1951, Kraków 26 VI 1951 r.; Rok akademicki 1951/1952, Kraków 30 VI 1952 r.

²¹ AUJ, WT II 32, *Ankieta z propozycją badań Katedry Historii Kościoła w Polsce w latach 1952-1955*.

²² AUJ, S 619, *Pismo Ministerstwa Oświaty do Rektoratu UJ w Krakowie*, Warszawa 12 I 1946 r.

²³ *Skład Uniwersytetu*: Rok 1946/1947 s. 5-8, Rok 1947/1948 s. 5 8, Rok 1948/1949, s. 4; *Kronika*, s. 56.

²⁴ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 27 IV 1945 r.*, 18 XII 1945 r.; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

czwartego na trzeci, harmonogram wykładów miał przejrzysty i nie zmieniał go, nawet po wprowadzeniu semestralnego podziału roku akademickiego²⁵. Na trzecim roku zatem ks. J. Krzemieniecki wykładał prawo kanoniczne w wymiarze jednej godziny tygodniowo. W pierwszym trymestrze treść wykładów ujęto w tytule: *De Ecclesiae constitutione atque perfectione sociali*, w drugim *De iuris principiis, historia et fontibus*, trzeci trymestr poświęcał *Codicis Iuris Canonici Liber I. Normae generale*. W następnym dwóch latach omawiał w ramach wykładów kursorycznych (4 godz. tyg.) studentom czwartego i piątego roku poszczególne księgi z KPK. W pierwszym roku tematyka wykładów przy podziale trymestralnym była następująca: pierwszy trymestr – *Codicis Iuris Canonici Liber II: De personis ecclesiasticis. De clericis in genere. De officiis et beneficiis ecclesiasticis. De clericis in specie*, drugi – *De religiosis. De laicis*, trzeci – *De bonis Ecclesiae temporalibus. De contractibus. De institutes eccl. Et piis foundationibus*. W kolejnym roku na tematykę pierwszego trymestru składało się *Codicis Iuris Canonici Liber III: De rebus: in specie de simonia, de ordine, de stip. missarum, de indulgentiis*, drugiego *Ius canonicum matrimoniale*, zaś na trzecim omawiał kolejne dwie księgi kodeksu *Codicis Iuris Canonici Liber IV: De processibus, Codicis Iuris Canonici Liber V: De delictis et penis*²⁶.

W ramach seminarium w roku akademickim 1945 mówił o ustawodawstwie synodalnym, w roku akademickim 1949/1950 i 1951/1952 analizował źródła prawa kanonicznego²⁷. W latach pięćdziesiątych tematyką swoich badań naukowych uczynił organizacje prawne diecezji kościoła katolickiego w Polsce, kościelne ustawodawstwo polskie potrydenckie oraz wybrane zagadnienia z prawa kanonicznego²⁸.

²⁵ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 26 VII 1945 r.*

²⁶ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów roku akademickim 1945*; tamże, WT II 193-201. 203-206. 209-211, *Katalogi studentów z lat 1945-1953/1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

²⁷ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium prawa kanonicznego: Rok akademicki 1949/1950 Kraków 30 VI 1950 r., Rok akademicki 1951/1952 Kraków 28 VI 1952 r.*

²⁸ AUJ, WT II 32, *Ankieta z propozycją badań Katedry Prawa Kanonicznego w latach 1952-1955*.

1.2. Katedry WT UJ w Krakowie kierowane przez profesorów i zastępców profesorów

1.2.1. I Katedra Filozofii Chrześcijańskiej

Osobna, I Katedra Filozofii Chrześcijańskiej, powstała na WT UJ w Krakowie w 1919 r. Jej kierownikiem został ks. prof. zw. Konstanty Józef Michalski CM (1879-1947). Kierował nią aż do swojej śmierci, do 1947 r. Jego asystentem był Zygmunt Siudmak (IV-IX 1945) i ks. Józef Rozwadowski (1945-1947)²⁹.

Ks. K. Michalski CM w roku akademickim 1945 dla pierwszego i drugiego roku wykładał *Psychologię* (4 godz. tyg.), ponadto dla pierwszego roku *Metafizykę* (1 godz. tyg.), zaś dla drugiego *Historię filozofii* (2 godz. tyg.). W kolejnych dwóch latach dla *Metafizyki* na pierwszym roku zarezerwowano dwie godziny w tygodniu, podobnie jak dla *Historii filozofii w zarysie* na drugim roku. W roku akademickim 1945/1946 limit godzin dla *Psychologii* wynosił trzy godziny tygodniowo, zaś w następnym roku zwiększono go do czterech godzin³⁰. W roku akademickim 1945 ks. K. Michalski CM w ramach seminarium omawiał wybrane teksty *Summy Teologicznej* św. Tomasza z Akwinu, by „lepiej wprowadzić słuchaczy w świat psychologii metafizycznej” oraz rozważał zagadnienia związane z rozwojem pojęć religijnych u dzieci³¹.

Po śmierci ks. K. Michalskiego CM rada wydziału powierzyła zastępstwo „aż do obsady katedry” ks. doc. Aleksandrowi Usowiczowi CM (1912-2002)³². Kapłan ten, na podstawie rozprawy habilitacyjnej *Tomistyczna sublimacja uczuć w świetle nowożytnej psychologii*, uzyskał 25 II 1946 r. *veniam legendi* z filozofii chrześcijańskiej zatwierdzone przez Ministerstwo Oświaty 10 IV 1946 r.³³ Decyzję o wdrożeniu procedur związanych z obsadą wakującej katedry rada wydziału podjęła 5 V 1948 r. Powstała wówczas komisja: dziekan ks. A. Klawek, R. Ingarden, ks. I. Różycki i ks. W. Wi-

²⁹ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT* z: 27 IV 1945 r., 10 IX 1945, 18 XII 1945 r.; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

³⁰ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów roku akademickim 1945*; tamże, WT II 193-195, *Katalogi studentów z lat 1945-1946/1947*.

³¹ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Filozofii Chrześcijańskiej w roku akademickim 1945*, Kraków 30 VII 1945 r.

³² AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT* z 17 IX 1947 r.

³³ P. Wisz, *Habilitacje*, s. 269-270.

cher, która na posiedzeniu 28 VI 1948 r. z grona kilku zgłoszonych kandydatów wybrała trzech wedle kolejności: ks. Paweł Siwek TJ, o. Innocenty Bocheński OP i ks. Aleksander Usowicz CM. Ustalono, że dla pierwszych dwóch domagać się będą w ministerstwie profesury zwyczajnej, dla ks. A. Usowicza CM profesora nadzwyczajnego. Propozycje komisji rada wydziału jednomyślnie zaakceptowała. Ostatecznie rada wydziału na posiedzeniu 11 XI 1948 r. postanowiła skierować do Warszawy wnioski o powierzenie I Katedry Filozofii Chrześcijańskiej jednak ks. A. Usowiczowi CM w charakterze profesora nadzwyczajnego. Stosowne pismo wysłano 12 I 1949 r. Wyżej znajdujący się w rankingu komisji naukowcy zapewne odmówili przyjazdu do kraju z zagranicy³⁴.

Po objęciu katedry ks. A. Usowicz CM, jako zastępca profesora w roku akademickim 1947/1948 prowadził zajęcia wedle następującego planu wykładów: pierwszemu rocznikowi wykladał *Wstęp do filozofii św. Tomasza* (1 godz. tyg.) i *Metafizykę* (2 godz. tyg.), drugiemu *Historię filozofii* (2 godz. tyg.). W następnym roku zaproponował następujący schemat wykładów. Na pierwszym roku omawiał *Metafizykę* (2 godz. tyg.), zaś na drugim wykladał *Psychologię religii* (3 godz. tyg.) i *Psychologię ogólną* (2 godz. tyg.). W roku akademickim 1949/1950 dla *Psychologii religii* zmniejszono liczbę godzin do jednej w tygodniu, zaś do trzech godzin tygodniowo zwiększono wykłady z *Psychologii ogólnej* oraz na pierwszym roku oprócz *Metafizyki* (2 godz. tyg.) pojawiły się wykłady z *Historii filozofii starożytnej i średniowiecznej* (2 godz. tyg.). W roku akademickim 1950/1951 widniał schemat z poprzedniego roku, ale bez *Psychologii religii*. Od października 1951 r. dla katedry przewidziano w całym cyklu nauczania pięć godzin. Dla studentów pierwszego roku limit godzin wynosił trzy. Pierwszy semestr ks. A. Usowicz CM poświęcał *Metafizyce*, drugi *Historii filozofii starożytnej i średniowiecznej*. Na drugim roku dla ks. A. Usowicza CM zarezerwowano dwie godziny. Wykorzystał je na wykłady z *Psychologii ogólnej*. Schemat wykładów z roku akademickiego 1951/1952 obowiązywał aż do rozwiązania wydziału. Wykładowca miał do dyspozycji wedle planu na rok 1953/1954 na drugim roku dwie godziny ćwiczeń ze studentami³⁵.

³⁴ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT* z: 5 V 1948 r., 1 VII 1948 r., 11 XI 1948 r.; tamże, *Protokoły posiedzeń komisji do obsady I Katedry Filozofii Chrześcijańskiej z 28 VI 1948 r.*; tamże, WT II 52, *Pismo RWT UJ w Krakowie do Ministerstwa Oświaty w Warszawie w sprawie nominacji profesorskich*, Kraków 27 IX 1949 r.

³⁵ AUJ, WT II 196-200. 202-203. 207-208, *Katalogi studentów z lat 1947/1948-1953/1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

Asystentem ks. A. Usowicza CM był do redukcji etatów, do końca roku akademickiego 1950/1951, ks. J. Rozwadowski³⁶.

W ramach seminarium ks. A. Usowicz CM w roku akademickim 1947/1948 omawiał II część *Summary Teologicznej* kwestie 26-29 oraz współczesne prądy filozoficzne, zwłaszcza poglądy M. Schelera, humanizm I. Babbitta i egzystencjalizm. Kolejna informacja dotyczy roku akademickiego 1949/1950. Wykładowca omawiał wówczas zagadnienia z zakresu filozofii historii, psychologii i historii filozofii zwłaszcza polskiej³⁷.

1.2.2. II Katedra Filozofii Chrześcijańskiej

Po śmierci ks. Jana Salamuchy II Katedra Filozofii Chrześcijańskiej wakowała. Od lutego 1945 r. kierował nią ks. prof. Konstanty Michalski. W praktyce w latach 1945-1947 wykłady w ramach katedry jako zleczone prowadził ks. dr Kazimierz Kłósak (1911-1982)³⁸. Asystentem przy katedrze był ks. Józef Rozwadowski³⁹. Jeszcze za życia ks. K. Michalskiego, 23 V 1947 r. RWT UJ w Krakowie podjęła decyzję o powierzeniu II Katedry Filozofii Chrześcijańskiej ks. K. Kłósakowi w charakterze zastępcy profesora. Niestety, śmierć ks. K. Michalskiego, który wydał pozytywną opinię o pracy habilitacyjnej swego następcy, uniemożliwiła rychłą finalizację przewodu. Ostatecznie zmiany przepisów, w konsekwencji zniesienie przewodów habilitacyjnych przez państwo jako warunku uzyskania docentury i następnych stopni sprawiły, że ks. K. Kłósak nie przedłożył rozprawy habilitacyjnej⁴⁰. Kierował katedrą w charakterze zastępcy profesora. Wykładał on zagadnienia filozoficzne na pierwszym i drugim roku. Poniżej podano rozkład wykładów ks. K. Kłósaka przy trymestralnych latach akademickich.

³⁶ AUJ, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

³⁷ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Filozofii Chrześcijańskiej w roku akademickim 1947/1948*, Kraków 10 VI 1948 r., Rok akademicki 1949/1950 Kraków 20 VI 1950 r.

³⁸ AUJ, WT II 75, *Wykłady zleczone zastępców profesorów na katedrach z lat 1945-1954*.

³⁹ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 12 XII 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁴⁰ P. Wisz, *Habilitacje*, s. 271.

Tabela 1. Wykłady ks. dr K. Kłósaka na WT UJ w Krakowie w latach 1945-1950.

Rok akademicki	Rok I			Rok II		
	Tytuł wykładu	Trymestr	Ilość godz. w tygodniu	Tytuł wykładu	Trymestr	Ilość godz. w tygodniu
1945	Logika	II-VII	2 godz.	Kosmologia	II-VII 1945	2 godz.
	Teoria poznania	1945	2 godz.			
1945/1946	Logika	I	2 godz.	Kosmologia	I-III	2 godz.
	Teoria poznania	II-III	2 godz.	Teodycea	I-III	2 godz.
1947/1948 ⁴¹	Logika	I	2 godz.	Kosmologia	I-II	3 godz.
	Teoria poznania	II-III	2 godz.	Teodycea	III	3 godz.
1948/1949	Historia filozofii*	I-III	2 godz.	Historia filozofii*	I-III	2 godz.
	Logika	I	2 godz.			
	Kosmologia	I-III	2 godz.			
	Teoria poznania	II-III	2 godz.			
1949/1950	Logika	I	3 godz.	Filozofia współczesna	I-III	2 godz.
	Teoria poznania	II-III	3 godz.			

* wykłady kursoryczne

Źródło: AUJ, WT II 30, *Spis wykładów roku akademickim 1945*; tamże, WT II 75, *Wykłady zleczone zastępców na katedrach z lat 1945-1954*; tamże, WT II 193-198, *Katalogi studentów z lat 1945-1949/1950*.

W roku akademickim 1950/1951, pierwszym o podziale semestralnym, ks. K. Kłósak na pierwszym roku przez dwie godziny w tygodniu wykładał *Logikę* (I semestr) i *Teorię poznania* (II semestr), zaś na drugim *Kosmologię* (2 godz. tyg.) i *Historię filozofii nowożytnej* (1 godz.). Od października 1951 r. obowiązywał aż do rozwiązania wydziału następujący schemat wykładów: w trakcie pierwszego roku dwie godziny w tygodniu w pierwszym semestrze wykładowca poświęcał *Logice*, zaś w drugim mówił o *Teorii poznania*. Na drugim roku wykładał *Filozofię przyrody* (2 godz. tyg.) i *Historię*

⁴¹ Podano według wykazów ocen z katalogów studentów. Wedle *Spisu wykładów z 1947/1948* następujący schemat Rok: *I Teoria poznania* (2 godz. tyg.); Rok II: *Kosmologia* I-II trymestr (4 godz. tyg.), *Teodycea* III trymestr (4 godz. tyg.). *Spis wykładów 1947/1948*, s. 26-27.

filozofii nowożytnej (1 godz. tyg.). Katedra miała zatem do dyspozycji początkowo sześć a następnie pięć godzin wykładowych oraz dwie godziny ćwiczeń na drugim roku⁴². Asystentem ks. K. Kłósaka był do redukcji etatów ks. J. Rozwadowski. Następnie w roku akademickim 1951/1952 „dorywczo pomagali” ks. W. Smereka i o. H.E. Wyczawski OFM, a później katedra nie miała asystenta⁴³.

W ramach seminarium w roku akademickim 1949/1950 ks. K. Kłósak omawiał „aktualne zagadnienia filozofii przyrody związane z teorią samoródtwa i ewolucjonizmu antropologicznego oraz z kryzysem współczesnej genetyki formalnej”. W roku akademickim 1951/1952 ks. K. Kłósak zajął się problematyką metafizycznej i fizycznej zasady przyczynowości, przy czym skonfrontował ją z ustaleniami mechaniki kwantowej⁴⁴. W ramach katedry prowadził w latach pięćdziesiątych badania nad filozoficznymi zagadnieniami współczesnej logiki, nad teorią poznania dramatu a scholastyczną teorią poznania, badał filozoficzne konsekwencje odkryć współczesnej fizyki i biologii oraz podjął zagadnienie teodycei u filozofów nowożytnych⁴⁵.

1.2.3. Katedra Historii Kościoła Powszechnego

Katedrą Historii Kościoła Powszechnego od 1927 r. do 31 XII 1948 r. kierował profesor zwyczajny bp Michał Godlewski (1872-1956). Naukowiec ten wykładał jednak zagadnienia związane z katedrą do końca roku akademickiego 1948/1949⁴⁶. WT UJ w Krakowie już na początku 1949 r. uruchomił procedury związane z obsadą wakującej katedry. Zgodnie z przepisami rozpisano ankietę, aby wybrać odpowiedniego kandydata i powołano komisję odpowiedzialną za przeprowadzenie tych procedur w składzie: dziekan ks. W. Wicher, ks. T. Glem-

⁴² AUJ, WT II 199-200. 202-203. 207-208, *Katalogi studentów z lat 1950/1951-1953-1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

⁴³ AUJ, WT 32, *Sprawozdanie ks. K. Kłósaka z działalności Katedry Filozofii w roku akademickim 1951/1952*, Kraków 27 VI 1952 r.; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁴⁴ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Filozofii Chrześcijańskiej: Rok akademicki 1949/1950* Kraków 2 VI 1950 r., *Rok akademicki 1951/1952* Kraków 27 VI 1952 r.

⁴⁵ AUJ, WT II 32, *Ankieta z propozycją badań Katedry Filozofii Chrześcijańskiej w latach 1952-1955*.

⁴⁶ AUJ, WT II 19, *Uchwała RWT z 25 XI 1948 r.*; tamże, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności Wydziału Teologicznego w roku akademickim 1948/1949*.

ma i ks. J. Krzemieniecki. Zgłoszono – a zgłaszającymi byli ks. Jan Czuj, bp Michał Godlewski, Karol Górski, ks. Józef Nowacki, ks. Zdzisław Obertyński, ks. Waław Umiński, ks. Michał Wyszyński, ks. Marian Żywczyński – następujących kandydatów: ks. Teofil Długosz, ks. Czesław Falkowski, ks. Antoni Liedke, J. Nowacki, ks. Marian Rechowicz, ks. Alfons Schletz CM, ks. W. Umiński, ks. M. Żywczyński. Komisja 5 III 1949 r. wybrała jednomyślnie dwóch kandydatów: ks. T. Długosza, długoletniego zastępcę profesora Katedry Historii Kościoła Powszechnego na WT UJK we Lwowie i ks. W. Umińskiego wieloletniego profesora Katedry Historii Kościoła w Polsce na WT UJK we Lwowie, „ale na pierwszym miejscu ks. Długosza, bo wykładał ten przedmiot”. Rozważano wówczas także kandydaturę ks. J. Nowackiego, ale ostatecznie „ze względu na słaby stan zdrowia nie można było jej wysunąć”⁴⁷. Rada wydziału 10 III 1949 r. jednomyślnie poparła kandydaturę ks. T. Długosza, zaś w sprawie drugiej miejsca na liście postawiła wniosek o głosowanie między ks. W. Umińskim a ks. M. Rechowiczem. Z głosowania zwycięsko wyszedł ks. M. Rechowicz uzyskując osiem głosów przy czterech ks. W. Umińskiego. Postanowiono ostatecznie, że na drugim miejscu zaproponują Ministerstwu Oświaty ks. M. Rechowicza, zaznaczając, że w jego przypadku nominacja na profesora nadzwyczajnego musiałby nastąpić dopiero po zatwierdzeniu przez ministerstwo habilitacji⁴⁸. We wniosku do ministerstwa proszono o powierzenie Katedry Historii Kościoła Powszechnego ks. doc. T. Długoszowi (1887-1971) w charakterze profesora nadzwyczajnego⁴⁹. W roku akademickim 1949/1950 katedra wakowała, zajęcia w formie wykładów zleconych prowadził ks. doc. T. Długosz. Przy katedrze Historii Kościoła Powszechnego nazwisko ks. T. Długosza jako kierownika pojawiło się w roku akademickim 1950/1951. Kierował nią jako docent, czyli zastępca profesora, zatem po raz kolejny Warszawa odpowiedziała negatywnie na sugestie wydziału krakowskiego. Warto przypomnieć, że ks. T. Długosz już w 1948 r. związał się z wydziałem krakowskim przenosząc tam *veniam legendi* z UJK we Lwowie w zakresie historii Kościoła powszechnego. Wydział widział go wówczas jako docenta etatowego „ze względu na zasługi naukowe i potrzeby wykładów”⁵⁰.

⁴⁷ AUJ, WT II 62, *Protokół posiedzenia komisji obsady Katedry Historii Kościoła Powszechnego na WT UJ w Krakowie*, Kraków 5 III 1949 r.

⁴⁸ AUJ, WT II 19, *Uchwała RWT z 10 III 1949 r.*

⁴⁹ AUJ, WT II 62, *Wniosek dziekana WT UJ w Krakowie do Ministerstwa Oświaty w Warszawie o obsadę Katedry Historii Kościoła Powszechnego*, Kraków 27 VI 1949 r.

⁵⁰ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności WT UJ Krakowie w roku akademickim 1947/1948*, Kraków 29 VII 1948 r.

Historię Kościoła powszechnego wykładano na pierwszym roku w wymiarze pięciu godzin tygodniowo. W czasie pierwszego trymestru bp M. Godlewski uczył o dziejach Kościoła w starożytności, drugi trymestr poświęcał historii Kościoła powszechnego w średniowieczu, zaś w trzecim zajmował się losami Kościoła w czasach nowożytnych. Seminarium z historii Kościoła powszechnego (2 godz. tyg.) w roku 1946/1947 poświęcił zagadnieniu: *Papież Klemens XIV i zniesienie oo. Jezuitów*. W następnym roku mówił o „ciekawej i głośniejszej sprawie zachowania zakonu Jezuitów wbrew woli Rzymu w Rosji”, w kolejnym roku o „stosunku cesarza Aleksandra I do Kościoła Katolickiego, który ulegał różnym fluktacjom, ale który świadczył na ogół o sympatiach cara do Rzymu”⁵¹. Ks. T. Długosz zapewne podobnie rozłożył zagadnienia jak jego poprzednik, choć musimy pamiętać o tym, że gdy on kierował katedrą, obowiązywał podział roku akademickiego na dwa semestry. Warto odnotować, że podczas pierwszego kontaktu ze studentami krakowskimi ks. T. Długosz w roku akademickim 1948/1949, w ramach wykładów nadobowiązkowych omówił *Dzieje Kościoła w wieku XIX* (1 godz. tyg.)⁵².

W ramach seminarium naukowego ks. T. Długosz w roku akademickim 1949/1950 mówił o katolicyzmie na Syberii i o wykorzystaniu metryk parafialnych jako źródła poznania ruchu ludności i zróżnicowania społecznego danej okolicy. W następnym roku studentom przybliżał obowiązki obywatelskie pisarzy chrześcijańskich pierwszych trzech wieków, ponownie mówił o wykorzystaniu metryk w badaniach historycznych i analizował nowe publikacje historyczne. W roku akademickim 1951/1952 tradycyjnie omawiał zasady pisania prac ze szczególnym uwzględnieniem zasad obowiązujących przy opracowywaniu biografii i monografii⁵³. W swoich badaniach naukowych nacisk położył „na ruch naturalny ludności poszczególnych parafii Małopolski”⁵⁴. Asystentem przy Katedrze Historii Kościoła Powszechnego był H.E. Wyczawski OFM (1945-1954)⁵⁵.

⁵¹ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów roku akademickim 1945*; tamże, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Historii Kościoła Powszechnego w roku akademickim 1947/1948*, Kraków 24 VI 1948 r., Rok akademicki 1948/1949 Kraków 28 VI 1949 r.

⁵² *Spis wykładów 1948/1949*, s. 42.

⁵³ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Katedry Historii Kościoła Powszechnego*: Rok akademicki 1949/1950 Kraków 24 VI 1950 r., Rok akademicki 1950/1951 Kraków 20 VI 1951 r., Rok akademicki 1951/1952 Kraków 27 VI 1952 r.

⁵⁴ AUJ, WT II 32, *Ankieta z propozycją badań Katedry Historii Kościoła w Polsce w latach 1952-1955*.

⁵⁵ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 27 IV 1945 r.*, 12 XII 1945 r.; tamże, WT II 57, *Pomocnicy pracownicy nauki 1869-1954*.

1.2.4. Katedra Nauk Biblijnych Nowego Testamentu

Katedra Nauk Biblijnych Nowego Testamentu, mimo, że w lutym 1945 r. nie wakowała, miała – jako jedyna – do 1954 r. aż trzech kierowników. Od 1910 r. kierował nią ks. Józef Kaczmarczyk, od 4 II 1917 r. jako profesor zwyczajny. Po II wojnie światowej wykładał on na WT UJ w Krakowie wiele zagadnień z Pisma św. Generalnie w jego gestii były wykłady związane z wprowadzaniem studentów do zagadnień nowotestamentalnych. Ponadto w roku akademickim 1945 i 1947/1948 uczył kleryków pierwszego roku *Wstępu ogólnego do Pisma św.* Drugi pakiet jego wykładów związany był z egzegezą konkretnych fragmentów Nowego Testamentu, głównie z Ewangelią. Zajmował się też osobą, działalnością i spuścizną literacką św. Pawła. Szczegółowy wykaz tematów wykładów ks. J. Kaczmarczyka zawiera poniższa tabela.

Tabela 2: Wykłady ks. J. Kaczmarczyka na WT UJ w Krakowie w latach 1945-1948

Lp.	Tytuł wykładu	Ilość godz. w tygodniu	Rok akademicki. Rok studiów
1.	Egzegeza wybranych ustępów z czterech Ewangelii	5 godz.	1945 II-III
2.	Hermeneutica biblica	1 godz.	1945/1946 II, 1946/1947 I
3.	Introdukcja szczegółowa do Dziejów Apostolskich, listów katolickich i Apokalipsy	2 godz.	1946/1947 II-III
4.	Męka Chrystusa Pana (I trymestr)	2 godz.	1945/1946 III-IV
5.	Św. Paweł i jego listy	5 godz.	1947/1948 III-IV
6.	Św. Paweł życie i dzieło (II-III trymestr)	2 godz.	1945/1946 III-IV
7.	Wstęp do ksiąg Nowego Testamentu	2 godz.	1948/1949 III
8.	Wstęp ogólny do Pisma św.	2 godz.	1945 I, 1947/1948 I
9.	Wstęp szczegółowy do czterech Ewangelii	2 godz.	1945/1946 II
10.	Życie działalność Jezusa Chrystusa według czterech Ewangelii (egzegeza)	2 godz.	1946/1947 IV, 1948/1949 III-IV

Źródło: AUJ, WT II 30, *Spis wykładów roku akademickim 1945*; tamże, WT II 193-197, *Katalogi studentów z lat 1945-1948/1949*; *Spisy wykładów z lat 1945/1946-1948/1949*.

W roku akademickim 1945 w ramach seminarium ks. J. Kaczmarczyk omawiał encyklikę Piusa XII *Divino afflante Spiritu* z 1943 r. i jej praktyczne zastosowanie w tłumaczeniu ksiąg biblijnych. W roku akademickim 1947/1948 tematyką zajęć seminaryjnych uczynił życie Jezusa i św. Paw-

ła⁵⁶. Od roku akademickiego 1947/1948 asystentem jego był ks. Władysław Smreka. Wcześniej funkcję tę pełnił o. Efrek Gliński OP⁵⁷.

Po przejściu ks. J. Kaczmarczyka na emeryturę – Ministerstwo Oświaty, pomimo próśb wydziału, nie zezwoliło mu ze względu na wiek na dalsze wykłady⁵⁸ – od 1 I 1949 r. formalnie do końca roku akademickiego 1952/1953 r. zajęcia z Nowego Testamentu prowadził ks. prof. zw. Piotr Stach (1886-1961), kapłan z diecezji tarnowskiej, kierujący w okresie międzywojennym Katedrą Nauk Biblijnych Nowego Testamentu na WT UJK we Lwowie. Wydział powierzył mu na początku zajęcia w formie wykładów zleconych, wdrażając jednocześnie procedury związane z przekazaniem mu na stałe wakującej katedry⁵⁹. Już w połowie lutego 1949 r. do komisji powołanej 4 II 1949 r. przez RWT UJ w Krakowie, w skład której weszli księża: dziekan A. Klawek, J. Krzemieniecki i W. Wicher wpłynęły propozycje kandydatów do objęcia Katedry Nauk Biblijnych Nowego Testamentu. Ks. Stanisław Styś z KUL i ks. Seweryn Kowalski z WTK UW widzieli na tym stanowisku ks. P. Stacha⁶⁰. Drugie w kolejności nazwisko, które podał ks. S. Kowalski, ks. doc. Eugeniusza Dąbrowskiego, komisja 2 V 1949 r. odrzuciła, „ponieważ zainteresowany przeszedł z pracy w uniwersytecie do administracji kościelnej”⁶¹. Rada wydziału jednogłośnie opowiedziała się za ks. P. Stachem, argumentując, że „od 1 I 1949 r. jest zastępcą profesora na tej właśnie katedrze, zatwierdzonym pismem Ministerstwa Oświaty z 21 IV 1949 r., ma 63 lata i jest w pełni sił fizycznych”⁶². W roku akademickim 1949/1950 i następnych przy nazwisku ks. P. Stacha w wykazach wykładowców WT UJ w Krakowie widniało następujące określenie: kontraktowy zwyczajny profesor Pisma św. Nowego Testamentu. Wynika z tego, że kierował katedrą w charakterze zastępcy profesora. Wydział nalegał,

⁵⁶ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Pisma św. Nowego Testamentu w roku akademickim: 1945*, Rok akademicki 1947/1948 Kraków 15 VII 1948 r.

⁵⁷ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 12 XII 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁵⁸ AUJ, WT II 52, *Pismo RWT UJ w Krakowie do Ministerstwa Oświaty w Warszawie*, Kraków 23 IV 1948 r.

⁵⁹ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności Wydziału Teologicznego w roku akademickim 1948/1949*; tamże, *Sprawozdanie z seminarium Pisma św. Nowego Testamentu w roku akademickim 1948/1949*, Kraków 30 VI 1949 r.

⁶⁰ AUJ, WT II 61, *Pismo ks. S. Kowalskiego do dziekana WT UJ w Krakowie*, Warszawa 11 II 1949 r.; tamże, *Pismo ks. S. Stysia do dziekana WT UJ w Krakowie*, Lublin 4 II 1949 r.

⁶¹ AUJ, WT II 19, *Sprawozdanie komisji do obsadzenia Katedry Studium Nowego Testamentu*, Kraków 2 V 1949 r.

⁶² AUJ, WT II 19, *Uchwała RWT z 5 V 1949 r.*

choć bezskutecznie, na urzędników w Warszawie, aby powierzyli katedrę ks. P. Stachowi w charakterze profesora zwyczajnego. Nawet po zmianach dokonanych w polskim szkolnictwie wyższym w roku 1951/1952 ks. P. Stach dalsze wykłady prowadził jako kontraktowy samodzielny pracownik nauki⁶³. Jego asystentem był ks. W. Smereka⁶⁴.

Część zagadnień ks. P. Stach dla studentów trzeciego i czwartego roku wykładał kursorycznie. W roku akademickim 1949/1950 tematem wykładu uczynił dla nich *Wstęp do listów św. Pawła* (1 godz. tyg.) i *Egzegezę Listów św. Pawła do Tesaloniczan* (2 godz. tyg.). W następnym roku wykładał *Wstęp do listów katolickich i Apokalipsy* (1 godz. tyg.) i *Egzegezę wybranych ustępów z Ewangelii* (2 godz. tyg.). W roku akademickim 1951/1952 zaproponował następującą tematykę wykładów: *Wstęp do listów pasterskich św. Pawła* (1 godz. tyg.) i *Egzegezę listów pasterskich św. Pawła i Dziejów Apostolskich* (2 godz. tyg.). W roku akademickim 1952/1953 wykłady pokryły się z harmonogramem z roku 1950/1951. Niestety, w kwietniu 1953 r. rada wydziału z powodu choroby ks. P. Stacha powierzyła zastępczo jego wykłady ks. W. Smerece⁶⁵. Oprócz wyżej wymienionych wykładów rok rocznie ks. P. Stach dla trzeciego roku prowadził zajęcia: *Wstęp do Ewangelii* (2 godz. tyg.). Od 1950/1951 miał też na piątym roku wykład z *Palestynologii* (1 godz. tyg.). Zagadnienia tego uczył też studentów drugiego roku w drugim i trzecim trymestrze roku akademickiego 1948/1949⁶⁶.

Z nielicznej dokumentacji o działalności seminarium naukowego wynika, że ks. P. Stach poświęcał je metodyce pisania prac oraz analizie już napisanych, zaś w roku akademickim 1951/1952 tłumaczył studentom wybrane fragmenty z Ewangelii⁶⁷.

W ostatnim roku akademickim istnienia WT na UJ w Krakowie omawianą katedrą jako samodzielny kontraktowy pracownik nauki kierował ks. Władysław Smereka (1907-1983). W praktyce całość zagadnień katedry zaczął wykładać już w poprzednim roku akademickim. RWT UJ w Krakowie powierzyła mu je w kwietniu 1953 r. ze względu na stan zdrowia ks. P. Stacha. Z WT UJ w Krakowie ów kapłan związał się jako młodszy asystent

⁶³ *Skład Uniwersytetu 1952/1953*, s. 46.

⁶⁴ AUJ, WT II 57, *Pomocnicy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁶⁵ AUJ, WT II 19, *Uchwała RWT z 16 IV 1953 r.*

⁶⁶ AUJ, WT II 197-201 204-206 209-211, *Katalogi studentów z lat 1948/1949-1952/1953*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

⁶⁷ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Pisma św. Nowego Testamentu w roku akademickim 1951/1952*.

przy obu katedrach Pisma św. od 1 IX 1947 r.⁶⁸ Sfinalizował 30 VI 1953 r. swój przewód habilitacyjny na podstawie rozprawy *Tło i przebieg procesu Chrystusa Pana*, który z racji zniesienia przez państwo habilitacji w polskim szkolnictwie wyższym, miał charakter prywatny. Wszelkie starania WT UJ w Krakowie o nominacje profesora nadzwyczajnego dla ks. W. Smereki zakończyły się niepowodzeniem⁶⁹. Asystentem jego był ks. Stanisław Grzybek⁷⁰.

Ostatni kierownik katedry, podobnie jak jego poprzednik, wykładał Nowy Testament dla studentów trzeciego i czwartego roku kursorycznie w wymiarze trzech godzin tygodniowo. Ponadto trzeciemu rokowi przybliżył *Wstęp ogólny do Nowego Testamentu* (2 godz. tyg.). W ramach wykładu kursorycznego wyłożył studentom połączonych roczników trzeciego i czwartego prawdopodobnie zagadnienia *Listy św. Pawła* (1 godz. tyg.) i *Egzegezę I Listu św. Pawła do Tymoteusza*⁷¹.

1.2.5. Katedra Studium Biblijnego Starego Testamentu

W lutym 1945 r., po wznowieniu wykładów, katedra wakowała. Kierującą nią od 1919 r. ks. Józef Archutowski zginął 31 VIII 1944 r. w powstaniu warszawskim. RWT UJ w Krakowie 16 II 1945 r. powierzyła wykłady ze Starego Testamentu, zaś 23 III 1945 r. także pełnienie obowiązków kierownika katedry ks. Eugeniuszowi Królowi, docentowi Pisma św. Nowego Testamentu. Jego starszym asystentem został 27 IV 1945 r. o. Efreem Gliński OP, młodszym Karol Wojtyła⁷². Ks. E. Król w roku akademickim 1945 z zagadnień wchodzących w zakres katedry wykładał dla drugiego i trzeciego roku *Wstęp szczegółowy do ksiąg dydaktycznych i prorockich* (2 godz. tyg.)⁷³.

⁶⁸ AUJ, WT II 57, *Wykaz pomocniczych sił nauki na WT UJ w Krakowie na początku roku akademickiego 1949/1950*.

⁶⁹ AUJ, WT II 52, *Pismo dziekana WTUJ do Rektoratu UJ Krakowie w sprawie stopni naukowych*, Kraków 28 XII 1953; tamże, *Pismo dziekana WT UJ do Ministra Szkolnictwa Wyższego Adama Rapackiego w sprawie stopni naukowych*, Kraków 29 XII 1953 r.; tamże, *Lista kandydatów na stopnie naukowe przedstawionych przez Rektorat UJ Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego*, Kraków 3 V 1954 r.

⁷⁰ AUJ, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁷¹ AUJ, WT II 30, *Katedry 1953/1954*.

⁷² AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności Seminarium Studium Biblijnego Starego Testamentu w roku 1945*, Kraków 30 VIII 1945 r.; tamże, WT II 18, *Uchwała RWT z: 16 II 1945 r., 23 III 1945 r., 27 IV 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁷³ AUJ, WT II 30, *Pismo ks. E. Króla do ks. T. Glemmy*. (bez daty); tamże WT II 193, *Katalogi studentów z roku akademickiego 1945*.

W maju 1945 r. dziekan, ks. T. Glemma listownie zwrócił się do ks. Aleksiego Klawka (1890-1969), kierownika Katedry Nauk Biblijnych Starego Testamentu na WT UJK we Lwowie w okresie międzywojennym, by ten objął wakującą katedrę w Krakowie. Miesiąc później ponowił prośbę i ks. A. Klawek 16 VI 1945 r. przyjął propozycję prosząc jednocześnie o pomoc w znalezieniu mu mieszkania w Krakowie⁷⁴. W lipcu 1945 r. wydział uruchomił procedury związane z obsadzeniem katedry. Proszono o zgłoszenie kandydatów księży: Cyryła Fermonta, J. Kaczmarczyka, P. Stacha, Stanisława Stysia. Komisja w składzie: dziekan ks. T. Glemma, ks. K. Michalski i ks. J. Kaczmarczyk, w oparciu o nadesłane opinie jednogłośnie zaaprobowwała kandydaturę ks. A. Klawka. Ks. P. Stach proponował, aby na drugim miejscu podać „ewentualnie ks. Stanisława Łacha”⁷⁵. W piśmie do Ministerstwa Oświaty RWT UJ w Krakowie, rekomendując ks. A. Klawka, podkreśliła jego „wysokie zalety naukowe i osobiste w czasie długoletniej działalności we Lwowie”⁷⁶. W roku akademickim 1945/1946 ks. A. Klawek został profesorem zwyczajnym Katedry Studium Biblijnego Starego Testamentu na WT UJ w Krakowie⁷⁷.

Wykłady z Pisma św. Starego Testamentu ks. A. Klawek miał na pierwszym, drugim i trzecim roku. W praktyce studenci drugiego i trzeciego roku uczestniczyli w wykładzie kursorycznym. Jedynie w roku akademickim 1945/1946 z racji nadrabiania zaległości z czasu II wojny światowej na zajęcia dla drugiego i trzeciego roku udali się też słuchacze czwartego roku. Dla studentów pierwszego roku zarezerwowane miał dwie godziny wykładu. Omawiał na nich w latach 1945/1946 i 1946/1947 *Wstęp filologiczny do ksiąg biblijnych Starego Testamentu*⁷⁸. Od roku akademickiego 1948/1949, po rezygnacji ks. doc. E. Króla, przejął część zagadnień po nim i wykład zatytułował *Wstęp do Pisma św.* Omawiał wówczas dwa zagadnienia *Wstęp filologiczny do Pisma św.* i *O natchnieniu Pisma św.* W pierwszym trymestrze roku akademickiego 1948/1949 studentom drugiego roku przybliżył zagadnienia z *Palestynologii* (1 godz. tyg.). Poniższa tabela pokazuje tema-

⁷⁴ AUJ, WT II 60, *Listy ks. T. Glemmy do ks. A. Klawka*, Kraków 16 V i 12 VI 1945 r.; tamże, *List ks. A. Klawka do ks. T. Glemmy*, Rogoźno 16 VI 1945 r.

⁷⁵ AUJ, WT II 60, *Pismo ks. P. Stacha do RWT UJ w Krakowie*, Ujanowice 31 VII 1948 r.

⁷⁶ AUJ, WT II 60, *Pismo RWT UJ w Krakowie do Ministerstwa Oświaty w Warszawie w sprawie obsady Katedry Studium Biblijnego Starego Testamentu*, Kraków 30 VII 1945 r.

⁷⁷ *Spis wykładów 1945/1946*, s. 4.

⁷⁸ Tematyka trymestrów w roku akademickim 1946/1947: pierwszy trymestr *Ruch biblijny w XIX i XX wieku*, drugi trymestr *Rękopisy biblijne*, trzeci *O natchnieniu Pisma św.* *Spis wykładów 1946/1947*, s. 16.

tykę pozostałych wykładów ks. A. Klawka przy trymestralnym i semestralnym podziale roku akademickiego.

Tabela 3: Wykłady kursoryczne ks. A. Klawka na WT UJ w Krakowie w latach 1945-1954.

Rok akademicki Rok studiów	Tytuł wykładu	Ilość godzin w tygodniu	Trymestr. Semestr.
1945/1946 II-III-IV	Historia Objawienia	1 godz.	Trymestr I-III
	Egzegeza psalmów	2 godz.	Trymestr I-III
1946/1947 II-III	Egzegeza Pentateuchu	2 godz.	Trymestr I-II
	Lektura proroków	1 godz.	Trymestr I-II
	Księgi dydaktyczne ST	2 godz.	Trymestr III
	Egzegeza Księgi Joba	1 godz.	Trymestr III
1947/1948 II-III	Interpretacja psalmów	3 godz.	Trymestr I-III
1948/1949 II-III	Biblia w świetle historii i archeologii	2 godz.	Trymestr I-III
	Działalność proroków	1 godz.	Trymestr I-III
1949/1950 II-III	Księga Psalmów	3 godz.	Trymestr I-II
	Księga Mądrości	3 godz.	Trymestr III
1950/1951 II-III	Księga Genesis	3 godz.	Semestr I
	Księgi historyczne ST	3 godz.	Semestr II
1951/1952 II-III	Księga Psalmów	3 godz.	Semestr I
	Księga Mądrości	3 godz.	Semestr II
1952/1953 II-III	Księga Genesis	3 godz.	Semestr I
	Księgi historyczne ST	3 godz.	Semestr II
1953/1954 II-III	Interpretacja Psalmów	3 godz.	Semestr I
	Interpretacja proroków	3 godz.	Semestr II

Źródło: AUJ, WT II 194-200 202-204 207-209, *Katalogi studentów z lat 1945/1946-1948/1949*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

Ponadto w roku akademickim 1947/1948 uczył studentów pierwszego roku języka hebrajskiego (2 godz. tyg.), zaś po odejściu ks. P. Stacha w roku akademickim 1953/1954 wykładał dla studentów piątego roku *Palestynologię*⁷⁹.

Oprócz wykładów prowadził seminarium naukowe. W roku akademickim 1948/1949 szczegółowo omawiał na nim psalmy z edycji watykańskiej z uwzględnieniem tekstu hebrajskiego. W następnym roku, oprócz metodologii pracy umysłowej, podjął kwestie związane z życiem proroków i autorów ksiąg Starego Testamentu. Poruszał głównie przeżycia religijno-psy-

⁷⁹ AUJ, WT II 196. 211, *Katalogi studentów z lat 1947/1948 i 1953/1954*.

chologiczne u proroków i świętych⁸⁰. W latach 1947-1951 był dziekanem WT UJ w Krakowie. Asystentami przy katedrze kierowanej przez ks. A. Klawka byli o. E. Gliński OP (1945-1947), ks. W. Smereka (1947-1953) i ks. S. Grzybek (1953/1954)⁸¹.

1.2.6. Katedra Teologii Pastoralnej

Katedra Teologii Pastoralnej była jedyną, która po II wojnie światowej przez kilka lat wakowała i nie została obsadzona. Od 1909 r. do 31 XII 1948 r. kierował nią ks. Antoni Bystrzanowski, od 12 IV 1917 r. jako profesor zwyczajny. Jego asystentami byli: ks. Józef Jurczyk (IV-X 1945) i ks. Piotr Bober (1945/1946), a następnie ks. Julian Groblicki⁸².

W ramach katedry część wykładów dotyczyła teologii pastoralnej, pozostałe homiletyki. Zagadnienia z teologii pastoralnej ks. A. Bystrzanowski wykladał kursorycznie dla studentów roczników czwartego i piątego w wymiarze dwóch godzin w tygodniu. W trakcie zajęć zapoznawał słuchaczy z historią wykładanych zagadnień, podstawowymi zasadami i czynnościami kapłańskimi w duszpasterstwie. W roku akademickim 1945 omówił zagadnienie *Istota, historyczny rozwój i ogólne zasady teologii pastoralnej*. W następnych latach swoje wykłady dzielił na następujące panele zagadnień. W roku 1945/1946 w zajęcia w pierwszym trymestrze zatytułował: *Pasterska hierarchia, warunki i podstawy skutecznego duszpasterstwa*, w drugim trymestrze *Praca pasterska nad parafianami ze względu na wiek* zaś w trzecim *Duszpasterz i sakrament chrztu*. W następnym roku wyłożył w pierwszym trymestrze *Duszpasterstwo w zakresie administracji św. Sakramentów*, w drugim *Duszpasterstwo względem chorych i umierających*, a w trzecim trymestrze *Praca pasterska nad parafianami ze względu na wiek*. Ostatni pełny rok wykładów 1947/1948 to wariant, którym posługiwać się będą w przyszłości jego następcy. *Duszpasterstwo względem chorych i umierających* to tematyka zajęć ks. A. Bystrzanowskiego w pierwszym trymestrze, zaś pozostałe dwa to wykład *Praca pasterska nad parafianami ze względu*

⁸⁰ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności seminarium Pisma św. Starego Testamentu w roku akademickim 1948/1949*, Kraków 30 VI 1949 r., Rok akademicki 1949/1950 Kraków 30 VI 1950 r.

⁸¹ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 12 XII 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

⁸² AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 27 IV 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

na wiek. W roku akademickim 1948/1949 dla piątego roku zamierzał omówić następujące kwestie: *Podstawy duszpasterstwa* w pierwszym trymestrze, w drugim *Duszpasterstwo wiejskie w dobie obecnej*, zaś w trzecim *Duszpasterstwo w mieście i wśród ludności robotniczej*. Niewiele zrealizował z tego, gdyż dane mu było wykładać tylko do 31 XII 1948 r.

Dla homiletyki w całym cyklu nauczania ks. A. Bystrzanowski miał pięć godzin wykładu. Na czwartym roku, w trakcie jednej godziny wykładu w tygodniu, przedstawiał *Zarys dziejów kaznodziejstwa*. W pierwszym trymestrze mówił nt. *Kazań apostołskich i mężów apostołskich*, w drugim *Wy-mowy kościelnej i literatury homiletycznej Ojców Kościoła*, a w trzecim *Kaznodziejstwa ojczystego w XVI w.* Kolejne dwugodzinne kursoryczne wykłady dla połączonych roczników czwartego i piątego dotyczyły zasad głoszenia, układania i klasyfikacji kazań oraz zagadnień oddziaływania kaznodziejstwa w aspekcie psychologicznym. W roku akademickim 1945/1946 przedstawił studentom połączonych roczników w poszczególnych trymestrach następujące zagadnienia: *Przygotowanie kaznodziejskie*, *Budowa i układ kazania*, *Różne rodzaje kazań ze względu na przedmiot*. W następnym roku akademickim przez dwa trymestry omawiał *Kazanie jako mowa rozumu, wyobraźni uczuć i woli*, zaś trzeci poświęcił zagadnieniu *Dwie główne formy nauczania kościelnego. Homilia i kazanie właściwe*. W roku wykładowym 1947/1948 studentom połączonych roczników przekazał w pierwszym trymestrze informacje nt. *Metodycznego rozwinięcia kazania (metoda dowodzenia, obrona prawdy, budzenie uczuć, wpływ na wolę)* w drugim *Różnych rodzajów kazań biblijnych i kazań katechizacyjnych*, zaś w trzecim *Znaczenia, potrzeby, celu, rodzajów kazań liturgicznych*. W roku akademickim 1948/1949 miał zajęcia dla czwartego roku *Zarys dziejów kaznodziejstwa* (1 godz. tyg.) i dwie godziny wykładu ogólnie określonych jako *Homiletyka*⁸³. W ramach seminarium w roku akademickim 1947/1948 mówił o technice żywego słowa, artykulacji i akcji oratorskiej⁸⁴.

Katedra zawakowała 1 I 1949 r. Znacznie wcześniej wydział próbował zatrudnić ks. doc. Juliana Piskorza. Ślad tych działań znajdziemy w sprawozdaniu za rok akademicki 1947/1948, z którego wiadomo jedynie, że Ministerstwo Oświaty nie ustosunkowało się dotychczas do tej propozycji⁸⁵.

⁸³ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów roku akademickim 1945*; tamże, WT II 193-197, *Katalogi studentów z lat 1945-1948/1949*.

⁸⁴ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Teologii Pastoralnej w roku akademickim 1947/1948*, Kraków 11 VI 1948 r.

⁸⁵ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności WT UJ Krakowie w roku akademickim 1947/1948*, Kraków 29 VII 1948 r.

Podjęto wówczas decyzję, że w drugim i trzecim trymestrze roku akademickiego 1948/1949 zajęcia z teologii pastoralnej (2 godz. tyg.) na piątym roku poprowadzi ks. P. Bober (1907-1954), zaś z homiletyki (3 godz. tyg. wykładu i dwie godz. tyg. ćwiczeń) dla czwartego roku ks. J. Groblicki (1908-1995)⁸⁶. W następnym roku akademickim homiletykę dla piątego roku (2 godz. tyg. wykładu i 2 godz. tyg. ćwiczeń) prowadził nadal ks. J. Groblicki, zaś wykłady z teologii pastoralnej (3 godz. tyg.) przejął ks. Herbert Bednarz (1908-1989) – mianowany 4 V 1950 r. biskupem⁸⁷. W 1950/1951 r. wykładowcy zachowali statut godzin⁸⁸. Uczący homiletyki w pierwszym semestrze mówił wówczas o *Kazaniu jako mowie rozumu, wyobraźni uczuć i woli*, w drugim wyłożył *Dwie główne formy nauczania kościelnego. Homilia i kazanie właściwe*. Drugi wykładowca w pierwszym semestrze omawiał zagadnienie *Praca pasterska nad parafianami ze względu na wiek*, w drugim *Duszpasterstwo względem chorych i umierających*. Bp H. Bednorz w piśmie z początku maja 1951 r. informował, że nadal chętnie będzie prowadził zajęcia i zgadza się na powiększenie ilości godzin w tygodniu do pięciu⁸⁹. Ostatecznie miał w roku akademickim 1951/1952 i w następnym cztery godziny w tygodniu, zaś ks. J. Groblicki jedną godzinę tygodniowo wykładu (*Dzieje kaznodziejstwa*) na czwartym roku oraz dwie godziny wykładu (tematy wykładu jak w roku 1950/1951) i dwie godz. ćwiczeń na piątym⁹⁰. Niestety, władze komunistyczne aresztowały bpa H. Bednorza. W tej sytuacji RWT UJ w Krakowie 21 XI 1952 r. powierzyła tymczasowo wykłady z teologii pastoralnej ks. J. Groblickiemu⁹¹. Z innego pisma dowiadujemy się, że wydział zabiegał o przywrócenie bpa H. Bednorza jako wykładowcy. Argumentując powoływał się na fakt zwolnienia z więzienia „po śledztwie bez żadnych zastrzeżeń”, zaś jedynym mankamentem w świetle istniejących

⁸⁶ AUJ, WT II 75, *Pismo dziekana WT UJ w Krakowie do Ministerstwa Oświaty w Warszawie w sprawie wykładów zleconych z homiletyki i teologii pastoralnej*, Kraków 20 XII 1948 r.; tamże, *Pismo Ministerstwa Oświaty w Warszawie do Rektoratu UJ w Krakowie o wykładach zleconych dla księży J. Groblickiego i P. Bobera*, Warszawa 5 IV 1949 r.

⁸⁷ AUJ, WT II 19, *Uchwała RWT UJ z 16 V 1949 r.*; tamże, WT II 75, *Pismo dziekana WT UJ w Krakowie do Rektoratu UJ w sprawie wykładów zleconych*, Kraków 31 V 1949 r.

⁸⁸ AUJ, WT II 75, *Wykaz godzin zleconych z nieobsadzonej Katedry Teologii Pastoralnej w roku 1950/1951*.

⁸⁹ AUJ, WT II 75, *Pismo bpa. H. Bednorza do dziekana ks. A. Klawka*, Katowice 4 V 1951 r.

⁹⁰ AUJ, WT II 75, *Wykaz godzin zleconych z nieobsadzonej Katedry Teologii Pastoralnej: Rok 1951/1952 Kraków 6 VII 1951 r., Rok 1952/1953 Kraków 24 VII 1952 r.*

⁹¹ AUJ, WT II 19, *Uchwała RWT UJ 21 XI 1952 r.*; tamże, WT II 75, *Pismo dziekana WT UJ w Krakowie do Działu Kadr UJ*, Kraków 28 XI 1952 r.

przepisów było zamieszkania bpa H. Bednorza poza Krakowem na terenie województwa katowickiego⁹². Niestety nie dane mu było wykładać ponownie na najstarszej polskiej uczelni. Wykłady z teologii pastoralnej od listopada 1952 r. do rozwiązania wydziału na UJ w Krakowie prowadził ks. J. Groblicki. Zajęcia księży J. Groblickiego, P. Bobra i bpa H. Bednorza w wykazach widnieją jako wykłady zlecone z godzin wakującej Katedry Teologii Pastoralnej. Od 1 I 1953 r. w dokumentacji mają status wykładów zleconych⁹³. W roku akademickim 1953/1954 z teologii pastoralnej ks. J. Groblicki miał po dwie godziny wykładu na czwartym i piątym roku, z homiletyki dwie godziny wykładu na czwartym oraz jedną wykładu i trzy ćwiczeń na piątym⁹⁴.

1.3. Katedry kierowane przez zastępców profesora w latach 1945-1954

1.3.1. Katedra Dogmatyki Szczegółowej

Katedra Dogmatyki Szczegółowej w lutym 1945 r. nie miała swojego kierownika. Od 1934 r. jako zastępca profesora kierował nią ks. Marian Józef Morawski (1881-1940). Zginął on śmiercią męczeńską w 1940 r. w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu. Kierowanie katedrą w charakterze zastępcy profesora wydział 16 II 1945 r. powierzył ks. dr Ignacemu Różyckiemu (1911-1983)⁹⁵. Kapłan ten na podstawie rozprawy habilitacyjnej *Doctrina Petri Abaelardi de Trinitate, vol. II: De mysterio SS Trinitatis* uzyskał 23 IV 1945 r. *veniam legendi* z dogmatyki szczegółowej zatwierdzone przez Ministerstwo Oświaty 10 VIII 1945 r.⁹⁶ Wielokrotnie wydział zabiegał o nominację profesora nadzwyczajnego dla ks. I. Różyckiego. Pierwszą próbę podjęto 27 VI 1945 r., jeszcze przed zatwierdzeniem przez ministerstwo habilitacji⁹⁷. Kolejny raz procedury obsady wakującej katedry wdrożono 7 VI 1946 r. Rozpisano wówczas ankietę, wybrano 28 VI 1946 r. komisję (dziekan ks. J. Krzemieniecki, ks. K. Michalski, ks. W. Wicher) odpowiedzialną za całość przed-

⁹² AUJ, WT II 75, *Pismo dziekana WT UJ w Krakowie do Rektora UJ w sprawie przywrócenia ks. H. Bednorza do wykładów*, Kraków 2 XII 1952 r.

⁹³ AUJ, WT II 19, *Uchwała RWT UJ z 2 VI 1953 r.*

⁹⁴ *Spis wykładów 1953/1954*, s. 151-152; AUJ, WT II 210-211, *Katalogi studentów z 1953/1954*.

⁹⁵ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT UJ z 16 II 1945 r.*

⁹⁶ P. Wisz, *Habilitacje*, s. 263.

⁹⁷ AUJ, WT II 52, *Pismo RWT UJ do Rektoratu UJ w Krakowie w sprawie zaległych nominacji profesorskich*, Kraków 19 V 1952 r.

siewzięcia. Zgłaszający kandydatów księży: Jan Czuj, Wincenty Kwiatkowski i Antoni Pawłowski z WTK UW oraz Antoni Słomkowski z KUL jednomyślnie na pierwszym miejscu umieściła nazwisko ks. I. Różyckiego. Na drugim pojawiła się dwukrotnie osoba ks. Władysława Rosłana, zaś po jednym głosie uzyskali ks. Jan Bochenek i ks. Bolesław Radomski. Dyskusja w ramach komisji nad poszczególnymi kandydatami odbyła się 3 X 1946 r. Komisja zaaprobowowała jedynie ks. I. Różyckiego. Postanowiono jak najszybciej przedłożyć referaty o działalności naukowej kandydata. Już następnego dnia podjęto decyzję, że w oparciu o ostatnią pozycję naukową *Questio de natura et gratia seu responsabilitas omnium peccatorum in statu naturae purae* zawnioskują na posiedzeniu rady wydziału o wystąpienie do Ministerstwa Oświaty o powierzenie wakującej katedry ks. I. Różyckiemu w charakterze profesora nadzwyczajnego. Rada wydziału na posiedzeniu 10 X 1946 r. zaaprobowowała propozycję komisji⁹⁸. Ostatecznie prośbę do Ministerstwa Oświaty wysłano 9 I 1947 r.⁹⁹ Urzędnicy z Warszawy tradycyjnie odmawiali¹⁰⁰.

Zajęcia swoje ks. I. Różycki prowadził kursorycznie dla trzeciego i czwartego roku w wymiarze pięciu godzin w tygodniu. Jedynie w roku akademickim 1945 wykladał oprócz dwóch wcześniej wymienionych roczników jeszcze dla roku piątego. Omówił wówczas w trakcie sześciu godzin w tygodniu traktaty *De Deo Uno* i *De Deo Trino*¹⁰¹. W roku akademickim 1945/1946 w pierwszym trymestrze przedstawił traktaty: *De Deo creante et elevante* i *De Verbo incarnato* w drugim kontynuował wykład *De Verbo incarnato*, oraz omawiał traktat *Mariologia*, zaś trzeci trymestr poświęcał zagadnieniom traktatu *De gratia*. Następnie od roku akademickiego 1946/1947 tok jego wykładów układał się według następującego schematu. W pierwszym roku omawiał w poszczególnych trymestrach następujące trzy

⁹⁸ AUJ, WT II 18, *Uchwały RWT* z: 7 VI 1946 r., 28 VI 1946 r., 10 X 1946 r.; tamże, *Uchwały komisji do obsadzenia Katedry Teologii Dogmatycznej* z 2 X 1946 r., 3 X 1946 r.; tamże, S II 619, *Teczka personalna ks. I. Różyckiego*.

⁹⁹ AUJ, WT II 52, *Pismo RWT UJ w Krakowie do Ministerstwa Oświaty w Warszawie w sprawie nominacji profesorskich*, Kraków 27 IX 1949 r.

¹⁰⁰ Według biografów ks. I Różycki nominację na profesora nadzwyczajnego Katedry Dogmatyki Szczegółowej miał otrzymać 1 V 1954 r. G. Ryś, *Różycki Ignacy*, w: SPTK t. VIII, s. 495; J.D. Szczurek, *Ignacy Różycki*, w: *Złota Księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, red. S. Piech, Kraków 2000, s. 541-549. Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego powołało ks. I. Różyckiego, kontraktowego samodzielnego pracownika nauki, „z dniem 1 maja 1954 r. na kierownika Katedry Dogmatyki Szczegółowej UJ”. Decyzją przewodniczącego Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej został 25 X 1954 r. profesorem nadzwyczajnym na ATK w Warszawie. AUJ, S II 619, *Teczka personalna ks. I. Różyckiego*.

¹⁰¹ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*.

traktaty: *De Deo Uno, De Deo Trino, De Deo creante et elevante*, w następnym roku traktaty: *De Verbo Incarnato, Mariologia* i *Charytologia* oraz *Eschatologia*. Po wprowadzeniu od października 1950 r. podziału roku akademickiego na dwa semestry nadal obowiązywał zestaw traktatów z podziału trymestralnego. Wariant z traktatami o Bogu Jedynym i o Trójcy św. (I semestr) i o Bogu Stworzycielu (II semestr) dla połączonych roczników trzeciego i czwartego realizował w roku akademickim 1950/1951 i 1952/1953, zaś Chrystologię i Mariologię (I semestr) oraz Charytologię i Eschatologię (II semestr) w pozostałych latach¹⁰². Asystentami jego byli ks. K. Wojtyła (1945-1946), ks. S. Grzybek (1946-1951) i ks. J. Groblicki (1953/1954)¹⁰³.

W ramach seminarium naukowego w roku akademickim 1945 omówił zagadnienie *Ujęcie Trójcy św. u teologów XIII w.* oraz problematykę wiary u św. Jana od Krzyża i naukę Jana Poinsot o darach Ducha Świętego. W roku akademickim 1947/1948 seminarium naukowe ks. I. Różycki poświęcił definicji przeznaczenia i nauce o Trójcy św. u W. Ockhama oraz rozpoczął wykłady inspirowane teorią Henri de Lubacka o naturze, łasce i poznawalności Boga. W kolejnym roku mówił o agnostycyzmie i poznawalności Boga oraz zajął się myślą religijną rosyjską. W roku akademickim 1951/1952 zajęcia z seminarium naukowego poświęcił analizie struktury wiary u J. H. Newmana. Za cel swoich badań ks. I. Różycki w latach pięćdziesiątych postawił sobie „teologiczne pojęcie Boga”¹⁰⁴.

1.3.2. Katedra Historii Dogmatów i Patrologii

Katedra Historii Dogmatów i Patrologii była najmłodszą na WT UJ w Krakowie. Erygowano ją rozporządzeniem Ministerstwa WRiOP z 31 VIII 1934 r. Kierował nią w charakterze zastępcy profesora w pełnym wymiarze obowiązków profesorskich ks. Marian Michalski (1900-1987)¹⁰⁵. W roku

¹⁰² AUJ, WT II 193-199. 204-205. 209-210, *Katalogi studentów z lat 1945-1953/1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*

¹⁰³ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT* z 12 XII 1945 r.; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

¹⁰⁴ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Teologii Dogmatycznej w roku akademickim 1945*, Kraków 16 VII 1945 r.; Rok akademicki 1947/1948 Kraków 11 VIII 1948 r., Rok akademicki 1948/1949 Kraków 1 VII 1949 r., Rok akademicki 1951/1952 Kraków 2 VII 1952 r.; *Ankieta z propozycją badań Katedry Teologii Dogmatycznej w latach 1952-1955*.

¹⁰⁵ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT UJ* z 16 II 1945 r.

akademickim 1945 omówił on na wykładach zagadnienia związane z dogmatem chrystologicznym (3 godz. tyg.), zaś w ramach seminarium naukowego dokonał interpretacji piątej katechezy mystagogicznej św. Cyryla Jerozolimskiego¹⁰⁶.

Od roku akademickiego 1945/1946 katedrą jako zastępca profesora kierował ks. dr Eugeniusz Florkowski (1902-1989)¹⁰⁷. Na podstawie rozprawy *Soteriologia Pelagiusza* WT UJ w Krakowie nadał mu 12 V 1948 r. *veniam legendi* z zakresu historii dogmatów i patrologii. Ministerstwo Oświaty nie ustosunkowało się do jego habilitacji¹⁰⁸. Do rozwiązania wydziału ks. E. Florkowski na drugim roku studiów wykladał *Zarys patrologii* (2 godz. tyg.). Pozostałe zajęcie o wiele trudniej przedstawić. W latach 1945/1946-1948/1949 na piątym roku miał *Historię dogmatów Kościoła katolickiego w zarysie* (2 godz. tyg.) oraz *Sakramentologię i eschatologię katolicką* (1 godz. tyg.). W roku akademickim 1948/1949 r. ostatni wykład przy zachowanym wymiarze godzin obejmował tylko zagadnienia z *Sakramentologii*. *Eschatologię* zaczął wykladać ks. I. Różycki w ramach Katedry Dogmatyki Szczegółowej. Ponadto w tymże roku ks. E. Florkowski także dla studentów trzeciego wykladał *Historię dogmatów w zarysie* (2 godz. tyg.) Zasadnicze zmiany zaszły w roku akademickim 1949/1950. Wówczas *Sakramentologię* (2 godz. tyg.) ks. E. Florkowski zaczął wkladać przez następne trzy lata akademickie dla połączonych roczników czwartego i piątego kursorycznie. Przez ostatnie dwa lata działalności wydziału wykład ten w wymiarze trzech godzin tygodniowo był na piątym roku. W przypadku *Historii dogmatów Kościoła katolickiego* trudniej zauważyć pewne prawidłowości. Rocznic studiujący w latach 1945-1950 bowiem wykład ten miał na piątym roku (1 godz. tyg.). Klerycy z kolei z rocznika kształcącego się w latach 1946-1951 mieli *Historii dogmatów Kościoła katolickiego* na trzecim roku studiów (2 godz.). Kolejni kończący studia w 1952 r. i 1953 r. wysłuchali ks. E. Florkowskiego (1 godz. tyg.) na trzecim i czwartym roku. Studiującym w latach 1949-1954 wykladał on omawiane zagadnienie na czwartym i piątym roku. Rozpoczynający studia w 1950 r. wysłuchali ks. E. Florkowskiego jedynie na czwartym roku (1 godz. tyg.). W roku akademickim 1949/1950 i 1951/1952 omawiał historię dogmatu eucharystycznego, zaś

¹⁰⁶ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Historii Dogmatów i Patrologii w roku akademickim 1945*, Kraków 30 VIII 1945 r.; tamże, WT II 193, *Katalogi studentów z roku akademickiego 1945*.

¹⁰⁷ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT UJ z 6 IX 1945 r.*; tamże, AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT UJ z 6 IX 1945 r.*; tamże, WT II 72, *Katedra i Seminarium Historii Dogmatów i Patrologii*.

¹⁰⁸ P. Wisz, *Habilitacje*, s. 270.

w 1952/1953 dzieje dogmatów w nowożytności¹⁰⁹. Asystentami ks. E. Flor-kowskiego byli ks. K. Wojtyła (1945-1946 r.), ks. S. Grzybek (1946-1951) i ks. J. Groblicki (1953/1954)¹¹⁰. W latach 1948-1951 wykładowca był członkiem Komisji Bibliotecznej UJ¹¹¹.

Na seminarium naukowym ks. E. Florowski w roku akademickim 1947/1948 analizował teksty patrystyczne dotyczące liturgii oraz dzieło Ter-tuliana „De baptismo”. W następnym roku omawiał szczegółowo *Protoe-wangelię św. Jakuba* i referaty studentów o mariologii poszczególnych Ojców Kościoła. W roku akademickim 1949/1950 interpretował wybrane fragmenty *Wyznań św. Augustyna*. Tematyką spotkań seminaryjnych w następnym roku uczynił teksty patrystyczne o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny. Na seminarium w roku akademickim 1951/1952 zajmował się dziełem Ambro-zjastra¹¹².

1.3.3. Katedra Teologii Fundamentalnej

Po śmierci ks. Władysława Grzelaka (2 VI 1944 r.), który Katedrą Teo-logii Fundamentalnej kierował od 1923 r., w roku akademickim 1945 wy-kłady jako zastępca profesora prowadził ks. dr E. Florowski. Ministerstwo Oświaty kierowanie katedrą w charakterze zastępcy profesora powierzyło mu do 31 VIII 1945 r.¹¹³ Dwie godziny w tygodniu poświęcał zagadnieniu *Nadprzyrodzony początek i charakter Kościoła Chrystusa*. W ramach semi-narium naukowego wyjaśniał wówczas encyklikę Piusa XII *Mystici Corpo-ris Chryste* jako tekst źródłowy do nauki katolickiej o Kościele¹¹⁴.

¹⁰⁹ AUJ, WT II 194-201. 203-206. 208-211, *Katalogi studentów z lat 1945/1946-1953/1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

¹¹⁰ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 12 XII 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracow-nicy nauki 1869-1954*.

¹¹¹ *Skład Uniwersytetu*: Rok 1948/1949 s. 4, Rok 1949/1950 s. 2, Rok 1950/1951 s. 4.

¹¹² AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z seminarium Historii Dogmatów i Patrologii*: Rok aka-demicki 1947/1948 Kraków 13 VII 1948 r., Rok akademicki 1948/1949 1949/1950 Kra-ków (bez daty), Rok akademicki 1950/1951 Kraków 7 VII 1951 r., Rok akademicki 1951/1952 Kraków 30 VI 1952 r.

¹¹³ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT UJ z 16 II 1945 r.*; tamże, WT II 72, *Pismo Ministerstwa Oświaty do Rektoratu UJ w Krakowie*, Warszawa 10 IV 1945 r.

¹¹⁴ AUJ, WT II 30, *Spis wykładów w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 32, *Sprawoz-danie z seminarium Teologii Fundamentalnej w roku akademickim 1945*; tamże, WT II 193, *Katalogi studentów z roku akademickiego 1945*.

RWT UJ uchwałą z 6 IX 1945 r. powierzyła ks. doc. M. Michalskiemu kierowanie katedrą w roku akademickim 1945/1946 w charakterze zastępcy profesora¹¹⁵. Wcześniej, na podstawie rozprawy *Nauka chrystologiczna Ambrozjastra*, WT UJ w Krakowie nadał mu 30 IV 1945 r. *veniam legendi* z zakresu apologetyki z historią dogmatów. Ministerstwo Oświaty zatwierdziło jego habilitację 10 VIII 1945 r.¹¹⁶ W maju 1949 r. podjęto starania o powierzenie katedry ks. M. Michalskiemu w charakterze profesora nadzwyczajnego. Komisja – dziekan ks. J. Krzemieniecki, ks. T. Glemma, ks. W. Wicher – na posiedzeniu 6 X 1949 r. w oparciu o propozycje ks. Wincentego Kwiatkowskiego z WTK UW i ks. Antoniego Słomkowskiego z KUL wysunęła jego kandydaturę. Ks. W. Kwiatkowski pisał „autor zdobył sobie pozycję w świecie naukowym przez podjęcie i rozwiązanie nowych zagadnień historyczno-teologicznych z należytyim obiektywizmem, ze zrozumiałą ostrożnością w sądach i ujęciem dość oryginalnym”¹¹⁷. Wniosek o nominację na profesora nadzwyczajnego wysłano do Warszawy 18 I 1950 r.¹¹⁸

Na zagadnienia z teologii fundamentalnej w całym cyklu kształcenia przewidziano pięć godzin. Do 1947/1948 r. ks. M. Michalski uczył kleryków na pierwszym i drugim roku studiów. Wówczas na pierwszym roku (trzy godz. w tyg.) pierwszy trymestr poświęcił tematowi: *Zarys filozofii religii*, dwa następne to wykład *Początki chrześcijaństwa w świetle historii religii*. Wykłady dla drugiego roku zatytułował *Istota i struktura katolicyzmu* (2 godz. tyg.). Od roku akademickiego 1948/1949 dla teologii fundamentalnej zarezerwowano drugi rok studiów. W ciągu pięciu godzin w tygodniu ks. M. Michalski omawiał pierwszy trymestr – *Najogólniejsze wiadomości z historii, psychologii i filozofii religii*, drugi – *Chrześcijaństwo w zespole historycznych religii*, zaś trzeci – *Istota i struktura katolicyzmu*¹¹⁹. Jego asystentami byli ks. J. Jurczyk 1945-1946 i ks. J. Groblicki (1946-1954)¹²⁰.

¹¹⁵ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT UJ z 6 IX 1945 r.*; tamże, WT II 68, *Katedra i Seminarium z Teologii Fundamentalnej*.

¹¹⁶ P. Wisz, *Habilitacje*, s. 269-270.

¹¹⁷ AUJ, WT II 68, *List ks. W. Kwiatkowskiego do dziekana WT UJ w Krakowie*, Warszawa 14 VII 1949 r.

¹¹⁸ AUJ, WT II 52, *Pismo RWT UJ do Rektoratu UJ w Krakowie w sprawie zaległych nominacji profesorskich*, Kraków 19 V 1952 r.

¹¹⁹ AUJ, WT II 193-200.203. 208, *Katalogi studentów z lat 1945-1953/1954*; tamże, S III 853-855, *Spisy wykładów Wydziału Teologicznego z lat akademickich 1950/1951-1952/1953*.

¹²⁰ AUJ, WT II 18, *Uchwała RWT z 12 XII 1945 r.*; tamże, WT II 57, *Pomocniczy pracownicy nauki 1869-1954*.

W roku akademickim 1949/1950 na seminarium naukowym poruszał problemy filozoficzno-religijne w polskiej literaturze beletrystycznej od 1918 r. W roku akademickim 1951/1952 mówił o idei wybawienia człowieka przez Boga w najstarszych religijnych kulturach pozachrześcijańskich¹²¹.

Zakończenie

W lutym 1945 r. WT UJ w Krakowie stanął wobec trudnych wyzwań. Personalne straty wydziału wśród kadry naukowej próbowano odtworzyć przez zatrudnienie młodych wykładowców kierujących katedrami w charakterze zastępców profesorów. Ich dorobek naukowy potwierdził wkrótce trafność wyboru następców. Niestety, nie przełożyło się to na awans w zdobyciu kolejnych stopni w karierze naukowej. Jedynie przez pierwsze dwa lata Ministerstwo Oświaty pozytywnie ustosunkowało się do części postulatów wydziału. Dwaj wykładowcy – ks. T. Glemma i ks. J. Krzemieniecki – otrzymali stopień profesora zwyczajnego, zaś wakującą Katedrę Studium Biblijnego Starego Testamentu powierzono ks. A. Klawkowi w charakterze profesury zwyczajnej. Warszawa zatwierdziła też pierwsze cztery habilitacje przeprowadzone na wydziale krakowskim. W roku akademickim 1946/1947, najlepszym kadrowo po II wojnie światowej, z dwunastu katedr dziewięcioma kierowali profesorowie zwyczajni (ks. K. Michalski pełnił funkcję kierownika obu Katedr Filozofii Chrześcijańskiej), pozostałymi zastępcy profesorów, w tym dwóch (ks. M. Michalski, ks. I Różycki) byli docentami. Po śmierci ks. K. Michalskiego i przejściu trzech wykładowców 31 XII 1948 r. na emeryturę, tylko cztery katedry miały profesora zwyczajnego, siedmioma kierowali zastępcy profesorów w tym ks. P. Stach – profesor zwyczajny Studium Biblijnego Nowego Testamentu jako profesor kontraktowy, zaś jedna – Katedra Teologii Pastoralnej – wakowała. W kwietniu 1953 r. odszedł z grona wykładowców ks. P. Stach, ostatecznie w ostatnim roku istnienia wydziału pracowało czterech profesorów zwyczajnych, jeden docent etatowy, siedmiu kontraktowych samodzielnych pracowników nauki kierujących katedrami, czterech asystentów i kilku księży mających wykłady zlecane. Ci sami komuniści, walczący z wydziałem krakowskim na wszystkich możliwych frontach, po utworzeniu ATK w Warszawie docenili wszystkich wykładowców, zapewniając im katedry i stopnie naukowe¹²².

¹²¹ AUJ, WT II 32, *Sprawozdanie z działalności seminarium Katedry Teologii Fundamentalnej*: Rok akademicki 1949/1950 Kraków 30 VI 1950 r., Rok akademicki 1951/1952 Kraków 2 VII 1952 r.

¹²² *Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie. Skład Akademii i spis wykładów na rok akademicki 1956-1957*, Warszawa 1956; *XX lat Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954-1974*, pod red. H.E. Wyczawskiego, Warszawa 1976.

SUMMARY**Staff management of Faculty of Theology in Jagiellonian University in Krakow in the years of 1945-1954**

In February 1945 some of the twelve faculties on Faculty of Theology in Jagiellonian University in Krakow was vacant. The faculty was trying to reconstruct the of loss staff by hiring young gifted scientists. They were given the position of substitute professors. Their scientific experience however, did not result in further scientific degrees because of the conflict of church with the comunists. Although, the authorities of Jagiellonian University strived for it, none of the substitute professors who managed the faculty nomination to associaate professor. Academic yers 1953/1954 was the last year of Faculty of Theology in Jagiellonian University in Krakow. Most of the lecturers transfered to Academy of Catholic Theology in Warsaw, the comunists unblocked nominations bestowing associate professor titles on them. Personnel decisions of Faculty of Theology in Jagiellonian University after the II world war turned out to be a very well – aimed investment, because young lecturers hired out of necessity will be leading in Polish theology, among them E. Florkowski, M. Michalski, I. Różycki, W. Smereka, A. Usowicz.

Karolina Duży